Stillingen på Østfronten.

Ajourført til onsdag
den 8. oktober 1941.

Hovedinteressen for krigen i øst konsentrerer sig nu om den gigantiske offensiven som Hitler ga verden beskjed om i sin tale i forrige uke og som nå har vært under utvikling i 6 døgn. "Skuespillet" finner sted på midtfronten med Moskva som mål, og det foreligger hittil bare sparsomme opplysninger om operasjonenes gang, men det kan ikke være tvil om at operasjonene er noen av de største, om ikke de største, som har funnet sted under det tyske felttoget mot Sovjet.

Av de første opplysninger syntes det som om operasjonsfeltet hadde karakteren av et kjempemessig triangel med Moskva som toppen på triangelet og Novgorod-Roslaw nord og sør for Smolensk som grunnlinjen. Tyskerne skulle her forsøke en gigantisk tang-operasjon etter kjent mønster, og det var sagt at fremstøtene var like kraftige, både fra Novgorod og fra Roslaw. Etter de siste opplysninger synes det imidlertid som om det er på den søndre retningspilen at de hardeste kampene finner sted. Russerne melder her om harde kamper ved Jasna, som ligger omlag 100 km. øst for Smolensk, mens en ikke har et ord å si om det fremstøtet som skal finne sted med Novgorod som utgangspunkt. Det faktum at russerne omtaler kampene ved Jasma, kan tyde på at tyskerne har hatt hell med sig i de innledende operasjoner og at russerne, i all fall delvis er trengt 40-60 km. tilbake i løpet av de 6 døgnene operasjonene har stått på, men ennå er det omlag 240 km. til Moskva, og en må gå ut fra at russerne har vært forberedt på angrepet på midtfronten, slik at det blir ytt en planmessig forsvarskamp langs hele frontlinjen. Det er således blitt nevnt at russerne foretar bestemte, lokale motangrep på fiendens flanker, men når en hører at tyskerne skal ha satt inn 1,5 til 2 millioner med 6000 tanks i disse operasjonene, vil en forstå at det skal mer enn lokale flankeangrep til for å stanse den tyske fremrykningen. Vi får tro at vi i neste uke vil ha et bedre billede av operasjonenes utvikling enn vi har i dag.

Den avslapning i kampene på Leningrad-fronten, som vi antydet i forrige uke har fått sin naturlige forklaring gjennem gigantoffensiven på midtfronten, hvor tyskerne sikkert har satt inn tropper som tidligere var engagert rundt Leningrad, og utviklingen den siste uke synes å tyde på at tyskerne vil drive en beleiringskrig ved Leningrad mens de venter på resultatet av offensiven mot Moskva. Russerne har nyttet høvet til å foreta enkelte heldige motangrep, og det er sagt at de har gjenopprettet jernbaneforbindelsen med Moskva, men ellers er det ikke inntruffet noen vesentlige endringer på dette frontavsnittet, og tyskerne fortsetter sine bombardementer med fly og tungt artilleri.

I Ukraina fortsetter kampene i retning av Charkow, hvor russerne yter hardnakket motstand, og ved det asovske hav, hvor tyskerne fortsetter sine operasjoner mot Krimhalvøya. De har ennå ikke greidd å få fotfeste på det smale eidet som forbinder halvøya med fastlandet, men det er nevnt at de konsentrerer store styrker fallskjermtropper i bulgarske og rumenske flyvehavner, og det er mulig at disse vil bli satt inn for å angripe de russiske styrker på Krim i ryggen.

På den finske fronten har finnene meldt om erobringen av Petrosavodsk i Øst-Karelen, men lenger nord, ved Murmansk, er et nytt tysk fremstøt blitt slått tilbake av de russiske styrker.

Erobringen av Petrosavodsk har ført finnene frem til et av de antydede krigsmål, og dette har gitt ny næring til de fredsrykter som svirret tidligere. England sendte for en tid siden en note til den finske regjeringen, der den blev underrettet om at hvis Finnland fortsatte krigen utover sine gamle grenser, ville England bli nødt til å betrakte Finnland som en fiendtlig stat og handle deretter. Noten blev overrakt gjennem den norske sendemannen i Helsinki, men det er betegnende at det negative svaret, som har blitt offentliggjort i avisene i disse dager, blev overrakt gjennem den finske sendemannen i Helsinki, og det offisielle Finnland har øiensynlig ikke tanker om å gi opp den kamplinjen det har slått inn på overfor Sovjet.

Det offisielle Finnlands standpunkt overfor den engelske note vil
[illegible]snesvangre følger for Finnland ved fredsslutningen, er utenfor all
[illegible]il, og vi kan bare gi uttrykk for håpet om at det finske folket vil vise
sig i stand til å finne et nytt og bedre grunnlag for sin fremtidspolitikk
[illegible]un det den finske regjeringen har knyttet sitt liv til.

Observer.

Operasjonene på luftfronten

i vest har vært påfallende svake de siste ukene. Om det bare er været som har lagt hindringer i veien eller om stillheten har andre årsaker, skal være usagt, men de stadig mørkere nettene skulle jo tilsi en intensifisering av bombetoktene over Tyskland og vi får håpe de kommer - og kommer godt.

Operasjonene

mot aksemaktenes skibsfart fortsetter imidlertid med uforminsket styrke, og det engelske ubåt- og flyvevåpen har i den siste tiden kunnet notere sig for en rekke strålende suksesser i Middelhavet. En regner med å ha senket eller skadd nesten 5o italienske skib i løpet av 14 dager gjennem vellykte angrep mot konvoier i greske, libyske og italienske farvann.

På den underjordiske

fronten fortsetter utviklingen i de tyske vold sherrers disfavør, og de tyske terrorforanstaltninger får en stadig mer omfattende karakter. I Tsjekkoslovakia alene - hvor en regner med at produksjonen i de verdensberømte Skodaverkene er sunket med 4o prosent på grunn av arbeidernes "arbeid langsomt" politikk - nærmer tallet på henrettede sig nå 2oo. Ryktene har i det siste beskjeftiget sig meget med stillingen i Italia, og en kan med sikkerhet gå ut fra at forholdene der er langt vanskeligere enn i Tyskland, men en skal være forsiktige med å vente noen plutselige og dramatiske begivenheter der i den nærmeste tiden. Fascistregimet sitter nok temmelig [illegible] i sadelen fremdeles - tross alt. I Jugoslavia fortsetter geriljakampene i den serbiske del av landet, men det er ikke sant - som et fantastisk rykte har påstått - at disse geriljatroppene har fått undsetning av russiske fallskjermtropper. Dem er det bedre bruk for andre steder!

President Roosevelt

forbereder øiensynlig en opphevelse eller en tillempning av nøitralitetsloven. Det er ført en rekke viktige konferanser i Det hvite hus om spørsmålet og blant dem som har gitt sin tilslutning til at nøitralitetsloven avskaffes, er Wendell Wilkie og formannen for den faglige landsorganisasjonen i U.S.A., William Green.

England mottok

i august 75 prosent av den amerikanske flyproduksjonen. I september var flyproduksjonen i U.S.A. oppe i over 19oo fly og ved årets utgang regner en med å være oppe i 25oo fly pr. måned.

Storbritannia

sjøsetter for øieblikket et krigsskip (stort eller lite) pr. dag.

Professor Worm Müller

har i London-kringkastingen bl.a. omtalt en rettssak ved Essener Landesgericht i 1931. Tiltalt var Joseph Terboven, f.t. reichskommissar i Norge, og anklagen gikk ut på forsøk på utukt overfor en mindreårig jente - datter av en verthusinnehaver. Saken finnes referert i Essener Landesgerichts domsprotokoll, side 891. (Dette til opplsyning for interesserte som måtte være i stand til å skaffe en fullstendig avskrift av dommen til bruk for "Frihet". Lytterforholdene var nemlig meget dårlige den kvelden Worm-Müller omtalte saken, slik at vi gikk glipp av viktige detaljer.)

[illegible] ikke på alle ryktene som blir spredt ut om at en engelsk-norsk invasjon ventes til et bestemt tidspunkt. Ryktene er som oftest satt ut av n.s. provokatører for å skape uro - og misstemning når invasjonen ikke kommer. [illegible] de norske soldatene kommer, vil det bli gitt en parole som ikke vil [illegible]li eller kan bli misforstått av noen. Inntil da: Hold hodet kaldt, og vær [illegible]redt!

Matsituasjonen.

Alle mennesker snakker for tiden om matsituasjonen. Det er naturlig, for vanskene med å skaffe maten til huset kjenner hver og en. Men meget av det som sies, og som skaper bekymringer for forbrukerne og vansker for matomsetningen, er ikke overensstemmende med de virkelige forhold. Grunnen til at det på dette område er oppstått så mange rykter er den at myndighetene ikke har gitt oss konkrete opplysninger om hvorledes matsituasjonen ligger an. Den virkelige hindring for at disse opplysninger kunne komme frem er den at tyskerne ikke har villet legge kortene på bordet og gjøre almenheten kjent med hvor meget de til enhver tid tar av landets forråd. Følgene er at ryktene har fått det til at tyskerne har tatt meget mere enn de i virkeligheten har.

Undersøkelser som er gjort på alle de steder, hvor kjennskapet til disse tingene skulle være til stede, har vist at det ikke er riktig når ryktene kan fortelle at tyskerne har eksportert fløte til Finnland, at melken er brukt til ammunisjonsfabrikasjon o.l. Årsaken til den nåværende melkesituasjon er følgende:.

1.) Melkeproduksjonen er på denne årstiden normalt på det laveste. August/september er de vanskeligste månedene.

2.) Melkeproduksjonen er sunket sterkt på grunn av kraftformangel.

3.) Melkeforbruket er øket sterkt. Like før melkerasjoneringen trådte i kraft, var melkesalget mer enn 5o prosent større enn i samme måned i fjor.

4. Smørproduksjonen var sunket så sterkt at det var fare for at fettrasjonen måtte nedsettes. Det var derfor også nødvendig med melkerasjonering for at en kunne nytte den innsparte melken til smørproduksjon.

Også salget av smør til de tyske styrker er nå regulert. Matleveransene til tyskerne dreier sig for alle de nevnte vareslag til omlag lo % av landets produksjon. Tyskerne importerer betydelige kvanta av f.eks. kjøtt, bl.a. fra Danmark. Av fisk, sild , hermetikk, tran o.l. har det derimot vært en betydelig eksport til Tyskland. Av silda er det f.eks. eksportert så store kvanta at den fettplan som skulle sikre oss for vinteren, ikke på langt nær vil holde. Det er ikke riktig at vi ikke har fått korn fra Tyskland, men det vi har fått, har vært av dårlig kvalitet.

Metallmangelen.

Den tyske mangel på metaller begynner å gi sig groteske utslag også i Norge. For kort tid siden fikk departementene en ordre fra Reichskommissariatet om at det i selve departementskontorene skal foretas innsamling av metaller, fortrinnsvis Bly, kobber og sink. Av ting som kommer særlig i betraktning nevnes bl.a. askebegre, dør håndtak og dekketøy. I skrivelsen, som er kommet til departementene, heter det at de innsamlede metallene skal gå til Norges eget forbruk. På bakgrunn av denne opplysningen er det ganske forbausende at skrivelsen betegnes som strengt konfidentiell. Når tyskerne bare er fyllt av det edle formål å skaffe metaller til norsk forbruk, skulle det vel egentlig ikke være nødvendig å gå frem som en tyv om natten.

Fagbevegelsen

er overtatt av nazistiske leiesvenner. Alt som kommer fra Landsorganisasjonen, forbundene, samorganisasjonene og delvis de enkelte foreninger er diktert fra partihuset i frimurerlosjene. Ingen kan lenger fritt tale arbeidernes sak. De har som har talt, er blitt drept eller de sitter rundt om i fengsler og konsentrasjonsleirer over hele landet. - Heldigvis er denne tid forbigående. Det skal komme en ny vår og en ny sommer for fagbevegelsen. Da skal råttenskapen feies ut. Da skal rottene fanges i sine egne feller. Da skal det foretas en hovedrengjøring som det skal gå frasagn om. Inntil da vil alle ansvarlige krefter innen de enkelte foreninger bli på sin post og bevare en absolutt ro. Vi skal gjøre det vik tvinges til, ikke mere. Noe initiativ i retning av å imøtekomme nazismen på noe felt, skal ikke forekomme. Vi skal holde båten opp mot vinden og spare på kreftene til

Oppgjørets hellige dag.

B l a n d e t S a l t r e t t.

Det er innført portforbud i følgende kommuner i Nord-Trøndelag: Steinkjær, Levanger, Sparbu og Skogn.

Østfold lærerlag og lærerinnelag har meldt sig ut av sine respektive landsforbund på grunn av de nye nazi ledere som er innsatt i forbundene.

En vesentlig del av det brakkemateriale, som nå produseres i Norge, gåt til Tyskland. Nylig blev en båt, som angivelig var bestemt for Narvik, omdirigert til Danzig. Den gikk fra Fredrikstad, full-lastet med brakker.

Bestyrer Gillebo ved Småbrukerskolen i Elverum blev for en tid siden arrestert og er siden avsatt. Man mener grunnen er den at han lot elevene lytte på London i leiligheten sin.

Det tyske politi har foretatt flere arrestasjoner i Oslo i anledning av at det stadig reiser unge nordmenn til England. Passasjersjef Heide ved Fred. Olsens linjerederi og hans 16 år gamle sønn er blant de arresterte sammen med overlæreren ved Kampen skole i Oslo og hans sønn.

Under unntagelsestilstanden i Oslo blev en natt en skikkelse anropt av en tysk politimann ved Majorstuen. Da han ikke stoppet, blev han skutt. Det viste sig å være en tysk sivilist som formodentlig negligerte anropet i tillit til sin immunitet.

I indredepartementet arbeides det for tiden med den avsluttende forberedelse til innkalling av norsk arbeidskraft som skal tjenestgjøre bak de tyske linjer i Sovjet. Denne mobiliseringen får karakteren av "arbeidstjeneste", og det er ennu ikke helt på det rene hvor omfattende innkallingen blir. En vet heller ikke om innkallingen skal omfatte bestemte årsklasser eller bestemte arbeidsgrener.

For en tid siden fikk passasjerene på en av Bygdøyferjene i Oslo overvære noe som slett ikke er så sjeldent i disse dager: En tysk offiser med jernkorset på brystet tok plutselig tilsprang og hoppet ut i vannet. Havnepolitiet soknet en time før de fant ham.

Tyskerne har alt tidligere innregistrert alle generatorbiler i Norge. Nu har en også tatt opp mantall over alle generatorer eller deler av generatorer som er under bygging. Samtidig skal det legges op depoter av generatorknott rundt omkring i landet. Man antar at bensinmangelen nu er så følelig at tyskernes egen tungtrafikk skal gå over til generatorbiling.

En antydning i samme retning er at det forestår nye innskrenkninger i bensinutleveringen, bl.a. for postvesenet.

På Universitetsplassen var det - så langt forholdene tillot en nøiaktig telling - omlag 1800 tilhørere under kst. G. Lundes foredrag den 16. september. I avisene blev tilhørerantallet etter kommando anslått til 15,000.

Mandag den 15. september - midt under unntagelsestilstanden i Oslo, oppfordret en n.s.mann ved Oslo Sporveier til streik ved sporveiene fra 16. september.

Fru advokat Hansteen fikk beskjeden om drapet på sin mann gjennem en tysk underoffiser som troppet opp i hennes hjem noen timer etter at Hansteen var skutt. Tyskeren hadde med sig en håndkuffert som fru Hansteen hadde sendt med til sin mann i fengslet, og i det han avleverte kufferten, sa tyskeren overrett: " Deres mann er i dag stilt for standrett, dømt til døden og skutt." - Deretter gjorde han stram honnørå hvirvlet rundt på hælene og gikk. - Fru Hansteen tok i mot den brutale meldingen på en strålende måte, enda hun tidligere på dagen hadde fått melding om at også hennes bror, disponent Mo Ved Lilleborg Fabriker var blitt arrestert og ført til Grini.